

УДК 347.91/.95

О. Рибак, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УСКЛАДНЕННЯ У ВИКОНАННІ ДОРУЧЕННЯ СУДУ ІНОЗЕМНОЇ ДЕРЖАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті досліджуються види ускладнень у виконанні судових доручень іноземних судів. Запропоновано класифікацію їх видів, розкриваються особливості відмови від виконання судового доручення та неприйняття до виконання прохання іноземного суду. Проаналізовано відповідний досвід країн континентальної та англо-американської системи права та судову практику у вирішенні означеного питання.

Ключові слова: ускладнення у виконанні судового доручення, доручення суду іноземної держави, відмова від виконання, відмова від виконання у зв'язку з неможливістю виконання доручення.

Актуальність теми дослідження. У цивільному процесі під час розгляду судових справ, ускладнених іноземним елементом, досить часто в сучасних умовах розвитку виникає необхідність звернення за правовою допомогою до суду іноземної держави. Доволі часто вітчизняні суди, дотримуючись принципу взаємності, здійснюють виконання судового доручення іноземного суду. У процесі реалізації надання правової допомоги можуть виникати певні ускладнення. У зв'язку з цим актуальним з практичної точки зору є дослідження передумов (підстав) для відмови у виконанні та відкладенні виконання доручення суду іноземної держави.

Стан дослідження. Поки що це питання не стало предметом окремих наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, але окремі аспекти висвітлюються у роботах таких вчених, як: Д.Д. Аверін, С.В. Крохалев, Т.Н. Нешатаєва, Г.А. Ціран, Пауль Фолькен (Paul Volker), Андреа Бономі (Andrea Bonomi), Девід Мак-Клін (David McClean) та інші.

Метою автора цієї статті є аналіз ускладнень у виконанні судового доручення через призму законодавчого врегулювання означеного питання у порівнянні між англо-американською та континентальною системами права, здійснення систематизації підстав для відмови у виконанні та відкладенні виконання судового доручення.

Виконання доручення суду іноземної держави – це вчинення певних процесуальних дій, які зазначені у проханні про правову допомогу (документі встановленої процесуальної форми). Ускладнення у процесі виконання судового доручення або так звані перешкоди до його виконання – це такі ситуації (випадки), які призводять, у разі їх виникнення, до того, що у виконанні судового доручення може бути: відмовлено, відкладено виконання (інститут відкладення виконання більш відомий кримінальному судочинству), неприйнято до виконання. Законодавцем вживаються різні терміни, які характеризують умови виконання та наявні перешкоди до виконання судового доручення. В одних випадках вживається поняття "відмова у виконанні запиту про міжнародно-правову допомогу", "правова допомога не надається", в інших "відмова від виконання", "неприйняття до виконання".

Відмова від виконання відома ще радянському цивільно-процесуальному праву. Д.Д. Аверін у своїй праці в 1965 році вказував, що з Великобританії від адвоката Дж. Пірлмана безпосередньо до Верховного суду УРСР надійшли матеріали по справі громадянина Спетрука. Документи були повернуті судом без виконання до Міністерства закордонних справ СРСР [1]. Дії Верховного суду УРСР відповідали ст. 62 Основ цивільного судочинства і Указу Президії Вищої Ради СРСР від 16 грудня 1947 р. "Про порядок зносин державних установ СРСР та їх посадових осіб з установами та посадовими особами іноземних держав". Адвокат Великобританії як представник особи, що бере участь у справі, є суб'єктом процесуальних правовідносин, діє від імені та в інтересах представленої, і пов'язаний в процесі тільки

з англійським судом, що розглядає справу по суті. Суди держав, які застосовують так звану англо-американську систему надання правової допомоги, можуть користуватися на території СРСР послугами висококваліфікованого колективу адвокатів Іноземної юридичної колегії при Московській державній колегії адвокатів, оскільки інше не встановлено міжнародними двосторонніми угодами.

У ч. 2 статті 417 Цивільного-процесуального кодексу України закріплено, що судові доручення не приймаються до виконання, у разі якщо воно: 1) може призвести до порушення суверенітету України або створити загрозу її національній безпеці; 2) не належить до юрисдикції цього суду; 3) суперечить законам або міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України [2]. Тобто законодавець у ЦПК України оперує поняттям "неприйняття до виконання", до змісту якої може належати лише друга підстава (не належить до юрисдикції цього суду), а інші належать до відмови від виконання. Деяко інший перелік підстав, які унеможливають виконання судового доручення міститься у статті 12 Конвенції про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.08.1970 р. [3]. Так, відповідно до Конвенції у виконанні судового доручення може бути відмовлено лише тоді, коли: 1) його виконання в запитуваної державі не входить до функцій судових органів; 2) запитувана держава вважає, що виконання доручення може нанести шкоду її суверенітету або безпеці.

Порівнюючи положення ЦПК України та вищевказаної Конвенції, то у ЦПК України зазначається ще додаткова підстава відмови – це суперечність законам або міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Тобто, можлива ситуація, коли суд повертає судові доручення іноземного суду без виконання із зазначенням причин, що стали підставою неможливості виконання, та документи, які є підтвердженням того, що судом вживалися певні процесуальні дії до приведення прохання до виконання. У цьому випадку фактично суд не може виконати процесуальні дії, які зазначені у дорученні суду іноземної держави (неможливість допитати зазначених у проханні осіб, вручення судових документів відповідачеві у зв'язку з відсутністю його у місці його постійного проживання, перебування).

Підтвердженням вказаної тези можуть бути наступні приклади із судової практики, які демонструють можливі ускладнення в процесі:

- Монастирищенським районним судом Черкаської області у справі про стягнення аліментів на дітей № 2-д-3/11 від 25 березня 2011 року було повернено судові доручення запитувачому суду (Старосамбірський районний суд Львівської області) без виконання через відсутність відповідача на території Монастирищенського району. Ці причини були зазначені в Ухвалі суду [4].

- Горохівським районним судом Волинської області у справі №0302/1353/2012 від 04 липня 2012 було поста-

новлено ухвалу про залишення судового доручення, яке надійшло від Бориславського міського суду Львівської області, без виконання, у зв'язку з неможливістю допитати вказану у дорученні особу в якості відповідача [5].

Таким чином, у вищевказаних справах було проведено декілька судових засідань для забезпечення виконання, але виконати прохання так і не стало можливим. Цю підставу потрібно виділяти в окрему групу, оскільки постає питання неможливості виконання, але не через те, що справа не відноситься до юрисдикції означеного судового органу. Також ця підстава не належить до загальних підстав для відмови у виконанні судового доручення, оскільки це зовсім інший вид ускладнення у цивільному процесі – судовий орган не відмовляє у виконанні, а навпаки судом вчиняються активні процесуальні дії щодо виконання прохання про правову допомогу (судового доручення) і вживаються всі передбачені законодавством дії, засоби до його виконання та застосовуються допустимі у таких випадках заходи примусу, але через об'єктивні обставини, незважаючи на всі вжиті заходи, вчиненні дії виконати доручення є неможливим.

- До Святошинського районного суду м. Києва (справа № 2-д/759/9/13) надійшло доручення від польського суду про вручення документів. Дане доручення не було виконано, зокрема, виконання судового доручення не належало до компетенції (юрисдикції) Святошинського районного суду м. Києва і у зв'язку з чим матеріали доручення повинні бути перенаправлені до компетентного органу, тобто матеріали доручення повертаються для направлення їх за належністю. Оскільки громадянин, якому потрібно було вручити документи проживає за адресою, що територіально відноситься до юрисдикції іншого районного суду м. Києва.

Як свідчить наведений приклад, якщо запитувана установа не компетентна виконати доручення, вона пересилає його компетентній установі і повідомляє про це запитуючу установу. Дослідивши матеріали судової практики можна зазначити, що наразі серед підстав неприйняття до виконання судом найчастіше виступає така підстава, як те, що справа не належить до юрисдикції суду і в більшості випадків це відбувається у зв'язку з тим, що, наприклад, місце проживання особи, якій необхідно вручити документи, встановлено вірно, але за територіальною належністю, наприклад місця проживання, прохання про правову допомогу повинно бути виконане іншим судом.

В п. 3.3 Інструкції "Про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень" від 27.06.2008 року, затверджена наказом Міністерства юстиції України, Державної судової адміністрації України від 27.06.2008 року №1092/5/54 [6] зазначається, що Мін'юст повертає іноземне доручення органу, від якого воно надійшло, якщо його виконання не охоплюється обсягом правової допомоги згідно з міжнародним договором України, на підставі якого його складено. Тобто у якості ще однієї підстави, за якою здійснюється неприйняття до виконання, є вихід за межі обсягу правової допомоги. Міжнародно-правова допомога не повинна виходити за межі виду судочинства, де при розгляді справи виникла необхідність звернення із проханням про правову допомогу до суду іноземної юрисдикції. У двосторонніх міжнародних договорах, укладених між Україною та іншими державами, у якості підстави для відмови у виконанні не зазначається така, як те, що виконання прохання виходить за межі обсягу правової допомоги. Сторони надають одна одній найширший обсяг правової допомоги у цивільних справах.

Можливо зробити наступні проміжні висновки:

1) питання щодо того чи наявні перешкоди до виконання (ускладнюючі обставини) вирішуються відповідним запитуваним органом держави місця виконання прохання про правову допомогу у цивільному процесі;

2) підстави для відмови, неприйняття до виконання умовно можна поділити на дві групи: а) неприйняття до виконання – наявність обставин, які стосуються процесуальних аспектів діяльності суду (наприклад, не належить до юрисдикції цього судового органу); б) відмова від виконання – наявність обставин, які стосуються питання безпеки держави (наприклад, якщо таке виконання буде суперечити публічному порядку держави виконання доручення);

3) "відмова від виконання" та "неприйняття до виконання" це різні за змістом дефініції, які відрізняються за своїми процесуальними наслідками:

а) Відмова від виконання – процесуальний наслідок: суд або інший компетентний орган у будь-якому випадку не буде виконувати такий запит про правову допомогу у цивільних справах ускладнених іноземним елементом.

б) Неприйняття до виконання – процесуальний наслідок: уповноважений орган може виконати таке прохання про правову допомогу, якщо будуть виправлені недоліки або коли судові доручення буде надіслане до компетентного органу, який і буде його виконувати.

В статтях 4 та 11 Гаазької Конвенції з цивільного процесу від 01.03.1954 р. зазначаються підстави для відмови у виконанні судового доручення (Україна приєдналася до цієї Конвенції 28.05.1967 р., набуття чинності для України: 26.07.1967 року) [7]. Це такі, як: 1) якщо справжність документа не встановлена; 2) якщо в запитуваній державі виконання судового доручення не входить до кола ведення судової влади; 3) якщо держава, на території якого виконання повинно було б відбутися, знаходить, що воно може завдати шкоди його суверенітету або безпеці.

На відміну від попередніх законодавчих актів та міжнародних угод у цій Конвенції закріплена ще одна підстава для відмови і вона стосується справжності документа. Дійсно суд може приступити до виконання судового доручення, якщо дотримані сутнісні вимоги до оформлення судового доручення. Важливе значення дотримання умови щодо оформлення доручення має у міждержавних зносинах. Якщо проаналізувати іноземні судові доручення, то найчастіше у якості порядку зносин використовується змішаний порядок (суд держави походження судового доручення звертається до суду держави виконання прохання про правову допомогу за посередництвом центральних установ юстиції). У цьому випадку важливе значення набуває саме встановлення справжності документа. Цілоком обґрунтованою є така підстава для відмови у виконанні судового доручення. Підтвердження дійсності документа здійснюється за допомогою таких способів, як: легалізація або апостиль. Але в деяких випадках легалізація не вимагається, наприклад Гаазькою Конвенцією про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.03.1970 року в статті 3 передбачено, що легалізація або інша подібна процедура не вимагається.

С.В. Крохалев зазначає, що можна говорити про дві моделі дії суверенітету в цій сфері. Перша відображає ідею, відповідно до якої вирішення питання про виконання іноземного прохання про правову допомогу повністю залишається на розгляд національного суду. Вона поступово втрачає своє значення на користь другої. Інтерес міжнародних договорів і, перш за все, Гаазьких конвенцій, полягає у тому, щоб зробити принцип співробітництва у відношеннях між державами обов'яз-

ковим. На цьому рівні і виникає друга модель дії суверенітету, яка виконує захисну функцію – перед нами категорія суверенітету у вузькому розумінні [8, с. 264].

Європейською Конвенцією від 07.07.1968 р. про інформацію про іноземне право (Лондонська Конвенція) [9] передбачається певні виключення із обов'язку відповіді на запит. Так, у статті 11 цієї Конвенції чітко зазначено, що запитувана держава може відмовити вчинити дії на запит про отримання інформації якщо її інтереси можуть постраждати від того (від справи), що стало підставою для запиту або вона вважає, що відповідь може зашкодити її суверенітету чи безпеці.

У Цивільно-процесуальному кодексі Франції (в редакції від 02.08.2013) врегульовано питання відмови від виконання судового доручення – це Розділ 2: Судові доручення від іноземної держави (ст. 736 – 748). Ст. 743 передбачається, що суддя може відмовити виконати судове доручення у тих випадках, коли це не входить до його компетенції. Він повинен відмовитися, якщо це може спричинити шкоду суверенітету чи безпеці французької держави [10].

У справі "Westinghouse Uranium Contract case" [10, с. 57-58] (Суддя окружного суду США у Вірджинії, за заявою Westinghouse, надіслав судове доручення, яке адресоване до Високого суду в Лондоні щоб змусити сім осіб пов'язаних з Rio Tinto Zinc Corporation, англійська компанія 'RTZ', дати показання перед Консулом США у Лондоні і пред'явити документи) у виконанні судового доручення виданого у цивільному антитрестівському процесі в США було відмовлено, тому це була додаткова спроба використати матеріали для кримінальної справи за обставин, в яких Британський Уряд раніше відмовив виконати судове доручення екстериторіальною юрисдикцією, через порушення норм міжнародного права. Судовий спір виник у приватному антитрестівському процесі між Westinghouse та RTZ, але Міністерство юстиції США поставило до відомо суд, що показання свідків, відібрання яких вказано у судовому дорученні, було необхідне для цілей розслідування Великого журі у Вашингтоні. Апеляційний Суд Англії зазначив, що виконання судового доручення було шукане з метою здійснення вищезазначених процесуальних дій судами США екстериторіальною юрисдикції у кримінальних справах, та таким, що б нанесло збиток суверенітету Великобританії. Отже у виконанні судового доручення було відмовлено з огляду на статтю 12 Конвенції про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.03.1970 р., де у п. б ч. 1 вказується, що у виконанні судового доручення може бути відмовлено, якщо запитувана держава вважає, що цим може бути завдана шкода її суверенітету або безпеці.

Важливу роль у нормативно-правовому врегулюванні міждержавних відносин відіграв такий історичний документ – Обмін нотами про порядок виконання судових доручень між СРСР і Сполученими Штатами Америки від 22.11.1935 р., де також було врегульовано питання ускладнень у процесі виконання доручень. У п. 8 передбачалося, що може бути повністю або частково відмовлено у виконанні судового доручення, яке надсилається судом США, у тому числі, якщо відповідні органи влади СРСР вважатимуть, що виконання доручень суперечило б його суверенітету і безпеці. Тобто, у цій ноті було передбачено лише один випадок ускладнення.

Відповідно до статті 10 Міжамериканської Конвенції про докази і інформацію про іноземне право Держава-учасниця не зобов'язана відповідати на запит від іншої держави-учасниці, якщо питання, які стали підставою для запиту щодо отримання інформації, можуть порушити її інтереси або, коли відповідь може зашкодити її

безпеці і суверенітету [12]. Конвенція чітко передбачає, що у якості однієї підстави відмови у виконанні судового доручення є: якщо таке виконання суперечить публічному порядку ('order public'), це положення міститься у статті 16 Міжамериканської конвенції про отримання доказів за кордоном від 30.01.1975 [13].

Можна здійснити таку загальну класифікацію ускладнень у виконанні доручення суду іноземної держави у міжнародному цивільному процесі:

1) відмова від виконання – суд не вживає ніяких процесуальних дій до виконання судового доручення;

2) повернення судового доручення до запитуючого органу без виконання у зв'язку з неможливістю його виконання – судом вживаються усі можливі засоби до його виконання, але виконати його неможливо;

3) неприйняття до виконання – судове доручення не належить до юрисдикції означеного органу, але це не означає остаточної відмови у його виконанні, оскільки у такому випадку судове доручення перенаправляється до компетентного органу, який у подальшому буде його виконувати; судове доручення починає виконуватися з моменту його надходження до компетентного судового органу. Якщо установа юстиції, до якої звернене клопотання, некомпетентна його виконати, вона пересилає клопотання компетентній установі юстиції та сповіщає про це устанovu, від якої виходить клопотання.

Аналіз судової практики дає підстави стверджувати, що існує досить багато випадків звернення із судовим дорученням, проханням про надання міжнародно-правової допомоги до судів України (від судів Німеччини, Польщі, Чехії, Молдови, Російської Федерації та інших держав). У цивільних справах найбільш поширеними питаннями, у яких надається правова допомога, є питання щодо вручення судових документів та проведення допиту осіб (у більшості випадків відповідача). Дотримання принципів міжнародного права, зокрема, міжнародної ввічливості, взаємності обумовлено необхідністю розвитку судово-правової допомоги у міжнародному праві, наприклад, в отриманні доказів, що знаходять за кордоном. Ввічливість між різними юрисдикціями не вимагає різних підходів у дотриманні цього принципу. Відмова від виконання не означає порушення принципу взаємності, оскільки такі випадки передбачені законодавством, міжнародним договорів, а також відмова, не прийняття до виконання можуть зумовлюватися, наприклад, існуванням застереження про публічний порядок або іншими обставинами. Тобто можуть бути випадки у яких сам запит може суперечити принципам міжнародного права.

Також відмова у виконанні запиту, наданні міжнародно-правової допомоги може бути передбачена у міжнародному договорі України з іншими державами. Запитувана Страна може відмовити у наданні правової допомоги, якщо це може спричинити шкоду суверенітету чи безпеці або суперечить законодавству запитуваної сторони (стаття 9 Договору між Україною та Республікою Македонія про правову допомогу в цивільних справах від 10.04.2000 року) [14]. Деякими нормативно-правовими актами передбачено таку особливу підставу відмови у виконанні, як суперечність основним принципам законодавства держави місця виконання судового доручення. Таке положення чітко передбачено у Договорі між Україною та Латвійською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних, трудових та кримінальних справах від 23.05.1995 року [15], де у порядку виконання клопотання про надання правової допомоги зазначається, що правова допомога не надається, якщо її надання може спричинити шкоду суверенітету чи безпеці або протирічить основним принципам законодавства запитуваної Договірної Сто-

рони (ч. 5, ст. 8). Подібним чином це питання вирішується і в інших міжнародних договорах – Договір між Україною та Корейською Народно-Демократичною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 13.10.2003 року [16]. Але у цьому договорі дещо більш деталізовано положення щодо того яким саме принципом не повинно суперечити виконання запиту – якщо таке виконання не буде суперечити конституційним принципам держави виконання прохання і основним принципам міжнародного права (стаття 17 Умови надання правової допомоги).

Отже виконання судового доручення не повинно суперечити таким основним принципам: конституційним принципам та іншим принципам законодавства України; принципам міжнародного права, особливо тим, які стосуються надання міжнародно-правової допомоги у цивільних справах.

Таким чином, вважаємо, що перелік так званих ускладнень у виконанні доручення, потребує деталізації та систематизації, оскільки така розпорошеність правового регулювання, розміщення норм, які стосуються питання перешкод (ускладнень) у виконанні запиту створює труднощі у вирішенні означених питань. Тому усі ці підстави потрібно закріпити у одній статті, де будуть визначатися усі можливі випадки відмови від виконання чи неприйняття до виконання, а вже у міжнародних документах (наприклад договорах) ці підстави договірними сторонами можуть бути деталізовані та доповнені іншими застереженнями.

Необхідно зазначити, що не досить вірним є підхід, коли такі поняття як "суверенітет" та "безпека" є складовими частинами дефініції "публічний порядок". Змістовна складова застереження про публічний порядок стосується таких основних аспектів – фундаментальні принципи законодавства і права (як національні так і міжнародні), сутнісні (основоположні) інтереси осіб і держави, норми моралі та справедливості.

На підставі аналізу положень законодавчих актів, міжнародних угод та договорів, судової практики можна зробити такі висновки:

1) До випадків відмови від виконання необхідно віднести такі:

- якщо виконання такого доручення може порушити суверенітет, безпеку держави;

- його виконання буде суперечити публічному порядку держави, зокрема:

- а) якщо виконання процесуальних дій, які зазначенні у судовому доручення, може завдати шкоди основним правами людини;

- б) якщо виконання судового доручення буде суперечити завданням цивільного судочинства (ефективний захист невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави у цивільних справах за участю іноземного елемента можливий лише у випадку) та основним принципам законодавства України і принципам міжнародного права. Згідно Постанови Пленуму Верховного суду України "Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражі і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України" №12 від 24.12.1999 р., де зазначається, що у визнанні і виконання арбітражного рішення може бути відмовлено, якщо це суперечить її публічному порядку (п. 12). Саме у ньому закріплено законодавче визначення публічного порядку, що створює чіткий підхід до розуміння такої категорії як "публічний порядок" (order public). Зокрема, під публічним порядком належить розуміти правопорядок держави, визначальні

принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканності, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо);

- невідповідність форми та змісту судового доручення (прохання) встановленим вимогам нормативно-правового законодавства, якщо таке порушення є суттєвим і спричиняє неможливість виконання і таке порушення не може бути виправлене;

- якщо воно стосується розкриття інформації, яка є конфіденційною та у зв'язку з цим не може бути надана;

- якщо не встановлена справжність документу.

2) Підставами, для неприйняття до виконання є такі випадки:

- якщо виконання такого доручення знаходиться за межами компетенції (юрисдикції) іноземного суду, до якого надійшло прохання щодо надання міжнародно-правової допомоги;

- у зв'язку з наявністю перешкод до його виконання (у зв'язку з відсутністю необхідної інформації, необхідної для виконання доручення належним чином). У цьому випадку запитуваний орган звертається до запитуючої установи з запитом щодо надання додаткових даних (інформації, документів, яких не вистачає), які необхідні для виконання прохання.

Список використаних джерел

1. Аверин Д. Д. Исполнение советскими судами поручений иностранных судов и обращение судов СССР с поручениями в иностранные суды. // Правоведение. -1965. – № 1. – С. 95-96.
2. Цивільно-процесуальний кодекс УРСР від 18.07.1963 р. (втратив чинність) – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1501-06>.
3. Гаазька конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.03.1970 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_922.
4. Ухвала Монастирищенського районного суду Черкаської області Про повернення судового доручення без виконання у справі № 2-д-3/11 від 25 березня 2011 року. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/14515016>.
5. Ухвала Горохівського районного суду Волинської області у справі № 0302/1353/2012 від 04 липня 2012. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30653715>.
6. Інструкція "Про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень" від 27.06.2008 року. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0573-08/card6#Public>
7. Гаазька Конвенція з питань цивільного процесу від 01.03.1954 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_083.
8. Крохалев С.В. Категория публичного порядка в международном гражданском процессе. Сравнительное исследование на основе правовых систем России и Франции: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.15. – Екатеринбург, 2005. – С. 264.
9. European Convention on Information on Foreign Law London, 7.VI.1968. – Режим доступу: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/062.htm>.
10. Code de procédure civile (France). – Version consolidée au 2 août 2013. – Режим доступу: <http://www.legifrance.gouv.fr>.
11. Yearbook of Private International Law. – Volume VIII (2006). – Edited by: Petar Šarčević (†), Paul Volken, Andrea Bonomi. – P. 57-58.
12. Inter-American convention of 8 may 1979 on proof of and information on foreign law. – Режим доступу: oas.org/juridico/english/treaties/b-43.html.
13. Inter-American Convention on the Taking of Evidence Abroad. – Done at: Panama, Date enacted: 30.01.1975, In force: 16.01.1976. – Режим доступу: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-37.html>.
14. Договір між Україною та Республікою Македонія про правову допомогу в цивільних справах від 10.04.2000 р. – Офіційний вісник України від 09.04.2004, № 12, том 2, стор. 437, стаття 792, код акту 28152/2004.
15. Договір між Україною та Латвійською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних, трудових та кримінальних справах від 23.05.1995 року. – Офіційний вісник України від 04.12.2006, № 47, стор.292, стаття 3174, код акту 37917/2006.
16. Договір між Україною та Корейською Народно-Демократичною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 13.10.2003 року. – Офіційний вісник України від 16.08.2006, № 31, стор. 524, стаття 2288.

Надійшла до редколегії 04.10.13

О. Рыбак, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСЛОЖНЕНИЯ В ИСПОЛНЕНИИ ПОРУЧЕНИЯ СУДА ИНОСТРАННОГО ГОСУДАРСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

В статье исследуются виды затруднений в исполнении судебных поручений иностранных судов. Предложена классификация их видов, раскрываются особенности отказа от исполнения судебного поручения и неприятия к исполнению просьбы иностранного суда. Проанализирован соответствующий опыт стран континентальной и англо-американской системы права и судебной практики в решении указанного вопроса.

Ключевые слова: затруднения в исполнении судебного поручения, поручения суда иностранного государства, отказ от исполнения, отказ от исполнения в связи с невозможностью исполнения поручения.

O. Rybak, postgraduate student
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

COMPLICATIONS IN THE EXECUTION OF THE LETTER OF REQUEST IN THE CIVIL PROCEEDING

The types of complications in the execution of letters of request (letters rogatory) of the foreign court are dealt with in the article. The classification is proposed, peculiarities of the refusal to effectuate a letter of request and suspension of the execution of the request of a foreign court are considered. The relevant experience of the countries with Continental and Anglo-American law systems and judicial practice in decision of this matter are analyzed.

Key words: complications in the execution of the letter of request, letter of request (letter rogatory), refusal to effectuate, failure to execute due to the inability to perform the letter of request.

УДК 351.711 (477)

В. Джарти, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРЕДМЕТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У статті зроблено спробу обґрунтувати адміністративно-правову природу управління об'єктами державної власності. Проаналізовано позиції вітчизняних авторів у питанні правового регулювання управління об'єктами державної власності, з'ясовано зміст категорій "управління" та "управління об'єктами державної власності", "предмет адміністративного права" та визначено в останньому місці суспільних відносин щодо управління об'єктами державної власності.

Ключові слова: управління, управління об'єктами державної власності, публічне право, приватне право, адміністративне право, господарське право, предмет адміністративного права.

Сьогодні проблематика управління об'єктами державної власності є предметом наукового пошуку представників різних галузей юридичної науки. Така ситуація лише на перший погляд виглядає втішною, оскільки начебто свідчить про міждисциплінарний підхід до вивчення названої проблематики. Проте, на наш погляд, це не так, адже для таких міждисциплінарних досліджень не закладено необхідних засад, бо нині все ще чітко не встановлено, так би мовити, "зону відповідальності" усіх "зацікавлених" у цьому питанні галузей права.

Метою даної статті є спроба довести необхідність включення до предмета адміністративного права суспільних відносин, пов'язаних з управлінням об'єктами державної власності. Для досягнення такої мети слід вивчити ставлення вітчизняних авторів до питання про правове регулювання управління об'єктами державної власності; з'ясувати зміст категорій "управління", "управління об'єктами державної власності"; проаналізувати сучасні підходи до проблеми розмежування приватного та публічного права; охарактеризувати предмет адміністративного права та визначити у ньому місце суспільних відносин, пов'язаних з управлінням об'єктами державної власності.

Варто зазначити, що найбільш гострі дискусії щодо правового регулювання управління об'єктами державної власності йдуть нині між представниками науки господарського, адміністративного та земельного права, кожен з яких розглядає названу проблематику виключно через призму своєї галузі права.

Так, теоретики господарського права наголошують, що предметом господарського права є суспільні відносини, котрі виникають у сфері господарювання щодо безпосереднього здійснення господарської діяльності

та/або організації/керівництва такою діяльністю, характеризуються особливим суб'єктним складом, а також поєднанням організаційних та майнових елементів. Одним з видів господарських відносин називаються ті, що виникають у зв'язку з загальним управлінням фондом державної власності та господарським управлінням його окремими частинами [1, с. 26, 157-158].

У свою чергу представники науки адміністративного права апелюють до того, що предмет адміністративного права складають групи однорідних відносин, які формуються **у ході державного управління економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами** (виділено нами – В. Д.), а також реалізації повноважень виконавчої влади, делегованих державою органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та деяким іншим недержавним інституціям [2, с. 71]. Виділена нами теза підтверджує, що вчені включають у предмет адміністративного права управлінську діяльність, яка здійснюється Кабінетом Міністрів України, Міністерством економіки України (зараз – Міністерством економічного розвитку та торгівлі України), Фондом державного майна України, у тому числі з питань управління об'єктами державної власності [3, с. 14-15, 104].

Дослідники земельного права теж переконані, що норми їх галузі права покликані регулювати і окремі питання управління спеціальним об'єктом державної власності – землею. Так, наприклад, О. Г. Бондар стверджує, що земельними відносинами є вольові суспільні відносини з приводу землі як основного національного багатства, як особливого об'єкта речових та зобов'язальних прав, як об'єкта і засобу господарювання й здійснення інших видів суспільної діяльності та як об'єкта державного управління і охорони [4, с.52].

